



«Національний Конвент України щодо ЄС»

РЕКОМЕНДАЦІЇ

учасників Другого засідання Робочої групи: «Україна – ЄС на шляху до розширеної зони вільної торгівлі» на тему:

ПОТЕНЦІАЛ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ МІЖ ЄС ТА УКРАЇНОЮ ДЛЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Учасники робочої групи зазначають:

1. Перетворення аграрного сектору України на високоефективну галузь економіки, що гарантуватиме продовольчу безпеку для країни та укріплюватиме засади національної конкурентоспроможності на світових ринках, є стратегічною метою Програми реформ, розробленої під керівництвом Президента В.Януковича.

2. Ухвалення Національного плану дій на 2011 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» є важливим кроком до підвищення ступеню синхронізації внутрішніх реформ з цілями європейської інтеграції України. Наступним кроком має стати розробка секторальних програм адаптації до умов угоди про асоціацію з Євросоюзом та до угоди про поглиблену зону вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Ініційована Президентом амбіційна мета щодо завершення в 2011 році переговорного процесу про створення зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом має спиратися на широкий громадський консенсус щодо шляхів збільшення переваг та мінімізації негативних наслідків для національної економіки – особливо для аграрного сектору - від створення зони вільної торгівлі з Європейським Союзом.

3. Непрозорі та непрогнозовані регуляторні обмеження аграрно-промислового сектору спричиняють негативний вплив на всю економіку через втрати виробників та зростання зниження його інвестиційної привабливості, що вимагає приведення регуляторної сфери до міжнародно визнаних норм.

4. Україна є достатньо перспективним партнером ЄС для створення ЗВТ. На це вказує як значний потенціал зростання внутрішнього ринку, стабільні та порівняно високі темпи економічного розвитку впродовж останніх років, так і зацікавленість ЄС у поглибленні стосунків із зовнішньоекономічними партнерами, що характеризується розширенням доступу до джерел ресурсів (енергоносії, сільгоспсировина, руди металів, металобрухт тощо). Відтак аграрний комплекс України є одним із важливих мотиваторів для ЄС щодо укладання угоди про поглиблену ЗВТ між Україною та Євросоюзом.

5. Україна на відміну від ЄС не має чіткої, адекватної сучасним викликам та загрозам, агропромислової політики. Значний негативний вплив цього чинника на конкурентні позиції українського аграрного сектору в світі із часом тільки зростатиме, посилюючи вразливість АПК як до зовнішніх, так і до внутрішніх впливів.

6. В контексті зростання ефективності Спільної Аграрної Політики Євросоюзу, і як наслідок – ефективності аграрного сектору ЄС, для України все більшої актуальності набуває вирішення проблем відповідності стандартів безпеки та якості продуктів харчування вимогам СОТ та їх гармонізація із законами, нормативами й стандартами ЄС, що відкриватиме Україні доступ до ринків та до фінансованих ЄС Програм підтримки, а

також забезпечить значні прями іноземні інвестиції. Наразі укладання угоди про ЗВТ+ між Україною та ЄС створює додаткові ризики падіння конкурентоспроможності українського АПК.

7. Сільське господарство та харчовий сектор займають одне з найважливіших місць у структурі української економіки та є одними із найбільш чутливих та вразливих до лібералізації зовнішньоекономічної політики галузей. Відтак критичного значення набуває врахування низки викликів, що супроводжуватимуть створення зони вільної торгівлі з ЄС. Наразі ключовими є наступні:

- Встановлення обмежень (квот) на імпорт сільськогосподарської продукції та продуктів харчування до країн Європейського співтовариства;
- Адаптація вітчизняних вимог щодо якості продуктів харчування українського походження відповідно європейським стандартам;
- Вимоги щодо обмеження державної підтримки вітчизняних товаровиробників;
- Захист вітчизняних споживачів від імпортованої продукції низької якості;
- Вимоги щодо обмеження експортних мит на окремі групи товарів (зокрема насіння соняшнику);
- Вимоги щодо санітарних та фіто санітарних заходів на продукцію тваринного походження;
- Вимоги щодо взяття під охорону і застосування в Україні географічних найменувань на вино, виноробну, алкогольну та іншу продукцію сільського господарства а також продукти харчування.

8. Потенціал угоди про поглиблену та всеохоплюючу Зону вільної торгівлі створює чинники для прискореної модернізації агропромислового комплексу України, зокрема:

- сприяє вдосконаленню структури українського сільського господарства та харчової промисловості;
- створює умови для підвищення інвестиційної привабливості українського агробізнесу;
- створює стимули для реформування регуляторного середовища в країні;
- сприяє диверсифікації збуту вітчизняними товаровиробниками виробленої продукції;
- підвищує культуру землеробства та якість сільськогосподарської продукції.

7. Українські агропідприємства мають невикористаний конкурентний потенціал на ринках ЄС і зацікавлені розвитку співпраці з Євросоюзом, зокрема:

- щодо запровадження європейських технологій виробництва і переробки сільськогосподарської продукції;
- у селекції та генетиці та інших сферах наукової діяльності, впровадження інноваційних технологій у виробництво.
- у галузі тваринництва та постачання на європейський ринок високоякісних продуктів харчування тваринного походження;
- у галузі розвитку біоенергетики, ведення органічного землеробства та зеленого туризму;
- щодо створення спільних підприємств по переробці сільськогосподарської сировини, надання послуг щодо обслуговування (насамперед матеріально-технічного) сільськогосподарських товаровиробників та дорадництва;
- щодо розбудови транспортної та логістичної інфраструктури доставки товарів на ринки ЄС.

З метою мінімізації ризиків для аграрного сектору від створення ЗВТ між Україною та ЄС та удосконалення засад політики євроінтеграції доцільно:

1. Щодо підготовки Програми адаптації АПК до роботи в умовах спільного європейського ринку:

Враховуючи великий потенціал агропромислового комплексу для української економіки, а також певні особливості, що супроводжуватимуть поглиблення інтеграції українського та європейського аграрних ринків, доцільною є розробка програми адаптації українського АПК до умов євроінтеграції.

Головна мета програми адаптації - готувати АПК до роботи в умовах спільного європейського ринку, а також супроводжувати та корегувати українську аграрну політику, синхронізуючи внутрішні реформи та євроінтеграцію.

Розробка та реалізація секторальної програми адаптації означатиме:

- підвищення спроможності Уряду та профільного міністерства, інших центральних та місцевих органів влади щодо керування розвитком агропромислового комплексу у процесі поглиблення інтеграції зі спільним європейським ринком;
- підвищення якості середньострокового стратегічного та секторального планування й оперативного керівництва секторальними підпрограмами програмами;
- забезпечення належного фінансування пріоритетів розвитку агропромислового сектору;
- реалізацію європейських принципів керування аграрною політикою;
- створення передумов для надання з боку ЄС фінансової підтримки програмних цілей українського уряду у аграрній сфері.

Програма адаптації національного аграрного комплексу має поєднувати у собі, з одного боку, актуальні завдання, що вирішують поточні проблеми аграрної економіки, а з іншого, бути орієнтованою на норми та підходи, що практикуються у Євросоюзі в рамках САП. Зокрема це стосується визначення стратегічних пріоритетів розвитку сільськогосподарського сектору, а саме:

- поступовий відхід від галузевих принципів управління, пріоритет економічного та соціокультурного розвитку регіонів,
- розвиток ринкової інфраструктури та забезпечення умов для підвищення конкурентоспроможності виробництва;
- створення заохочувальних умов для інвестування та модернізації аграрного виробництва;
- значне підвищення продуктивності праці з перспективою скорочення зайнятості в сільгоспвиробництві/урбанізації села;
- формування нових характеристик якості та безпеки продуктів харчування;
- створення гарантій продовольчої безпеки.

У Програмі адаптації АПК до роботи в умовах спільного європейського ринку мають бути враховані наступні цілі та завдання:

- розвиток сільської місцевості, адаптація механізмів сприяння сільському розвитку відповідно до стандартів загальної аграрної політики (CAP) в країнах ЄС;
- використання наявного потенціалу програм підтримки ЄС;
- запровадження програм захисту вітчизняного товаровиробника на зовнішньому ринку;
- запровадження підпрограм розвитку окремих секторів (зерна, молока, птахівництва тощо) із мінімізацією прямого державного втручання у діяльність компаній;
- застосування кращих світових практик захисту аграрних ринків;

- захист вітчизняного споживача від неякісного імпорту через прискорене запровадження міжнародно визнаних стандартів безпеки та якості продуктів харчування;
- реалізація принципів сталого розвитку сільськогосподарського виробництва та його екологізація.

Важливим завданням Програми адаптації національного аграрного комплексу має стати поліпшення інвестиційної привабливості агросектору з метою зростання капіталовкладень, технологічного та менеджерського оновлення.

Комунікативна складова адаптаційної програми передбачає:

- розгортання відповідної мережі інформаційно-консультаційних пунктів щодо нових умов, які будуть впроваджуватися відповідно до ЗВТ;
- скорегувати програми навчання у профільних економічних вузах з метою збільшення кількості фахівців, що є компетентними у питаннях САП ЄС.

2. В контексті підвищення ефективності аграрної політики України

2.1. Запровадити механізми індикативного прогнозування та планування виробництва певних видів продукції; створити умови та розробити системи стимулів для виробників; забезпечити інформаційний супровід індикативного прогнозування та планування.

2.2. Прорахувувати витрати на програми адаптації та імплементації угод по ЗВТ та включити відповідні витрати до державного бюджету України; синхронізувати і пов'язати кошти на програми адаптації та імплементації угод по ЗВТ із отриманням коштів міжнародної технічної допомоги, в тому числі і по каналам, які надає нам ЄС.

2.3. Проаналізувати на предмет ефективності та внести корективи у програми, фінансовані із Державного бюджету, особливо дотаційні програми, спрямовані на підтримку виробників молока та м'яса.

2.4. У межах дозволених угодою про приєднання до СОТ обсягах підтримки агросектору сконцентрувати надання субсидій, виходячи із наступних принципів:

- визнати ключовими галузями сільського господарства, надання яким підтримки забезпечить суттєве підвищення конкурентоспроможності агросектору: виробництво свинини; виробництво яловичини, виробництво молочної продукції; вирощування овочів та фруктів;
- створити умови - заохотити та надати бюджетну підтримку – для модернізації господарств та підприємств, які займаються вирощуванням молочної та м'ясної продукції; зокрема надати фінансову підтримку агрогосподарствам як часткову компенсацію матеріально-технічних ресурсів;
- пов'язати надання субсидій із показниками нарощення вітчизняного виробництва дефіцитної сировини: свинини і молока; зокрема передбачити зміну критеріїв отримання субсидій (наприклад, виплати на голову приросту в календарний рік - за корів).
- сконцентрувати державну підтримку на програмах будівництва сховищ для зберігання овочів, картоплі і фруктів;
- спростити процедури отримання дотацій, особливо для малих та середніх сільськогосподарських підприємств, знизити витратність процедур для отримувачів.

2.5. Забезпечити ефективну роботу Аграрного фонду як регулятора цінової ситуації на внутрішньому ринку сільськогосподарської продукції.

2.6. З метою удосконалення аграрної політики та прийняття урядових рішень стосовно регулювання ринків та субсидування виробників утворити оперативну систему моніторингу, аналізу та прогнозування кон'юнктури аграрного ринку, забезпечити оперативну і реалістичну оцінку балансів попиту та пропозиції, залишків продовольства.

3. В контексті гармонізації українського законодавства з європейським:

- кардинально удосконалити практику та процедури затвердження стандартів, гармонізованих з міжнародними та європейськими аналогами;
- визнати неприйнятною політику зволікання із прийняттям відповідних стандартів та регуляторних норм, що перешкоджають виробникам експортувати аграрну продукцію на ринки розвинених країн; звернути увагу відповідальних осіб на ситуацію, що склалася відносно ароматизаторів – рішення щодо затвердження стандартів гальмується Міністерством охорони здоров'я України;
- активізувати діяльність профільних державних установ щодо гармонізації українського законодавства з європейським;
- чітко регламентувати діяльність (аналогічно до практик, що діють в ЄС) контролюючих органів в державній системі контролю харчових продуктів;
- створити інтегровану систему державних органів або систему з одним контролюючим органом в державній системі контролю харчових продуктів;
- запровадити вимоги щодо благополуччя тварин;
- запровадити систему управління безпечністю продукції на основі принципів ХАСП;
- збільшити участь бізнесу в процесі розроблення санітарних норм і правил, а також наказів державних відомств, що унормовують політику стандартизації та сертифікації;
- усунути в законодавстві в сфері харчових продуктів вимоги, які не властиві законодавству ЄС.

4. Щодо покращання інвестиційного клімату для ведення аграрного бізнесу

4.1. Забезпечити стабільність та передбачуваність аграрної політики.

4.2. Припинити втручання держави у формі експортних обмежень, невідшкодування ПДВ при експорті, які мають суттєвий дестабілізуючий вплив на внутрішній ринок сільськогосподарської продукції, особливо ринок зерна, та є формами оподаткування сільськогосподарських виробників експортних сільськогосподарських товарів.

4.3. За рахунок державних коштів проводити інформаційні компанії «Українське» означає краще!» (інформаційні плакати у роздрібній торгівлі, на телебаченні, інформаційні повідомлення у пресі та сайті міністерства). Такі компанії повинні мати за мету посилення довіри українських споживачів до вітчизняних виробників продовольства шляхом роз'яснення того, як існуюча національна система контролю за якістю та безпечністю продовольства забезпечує гарантування цих важливих для здоров'я споживачів характеристик продовольчих товарів.